

JACK LONDON

Kızıl Veba

Çeviren
Göksu Göçhan

İÇİNDEKİLER

Kızıl Veba.....	7
Görülmemiş İstila	95

*Kızıl Veba**

---

* Bu metin ilk kez “The Scarlet Plague” adıyla *London Magazine*’in Mayıs-Haziran 1912 sayılarında tefrika edilmiştir. -yhn

BÖLÜM BİR

Yol bir zamanlar tren yolu olan toprak set boyunca ilerliyordu. Fakat yıllardır üzerinden tek bir tren geçmemiştir. Orman her iki tarafta toprak setin yamaçlarından yukarı doğru yükselip ağaç ve çalılardan oluşan yeşil bir dalga hâlinde tepeye uzanıyordu. Hepi topu bir insan genişliğindeki patika vahşi hayvanların kullandığı bir geçitten fazlası değildi. Ara sıra küf mantarları arasından görünen paslı bir demir parçası, rayların ve traverslerin hâlâ orada olduğunu haber veriyordu. Bir yerde, bağlantı noktalarından birini yarıp çıkmış çeyrek metrelik bir ağaç, raylardan birinin ucunu havaya kaldırarak gün yüzüne çıkarmıştı. Traversin de rayı takip ettiği görülüyordu, çivisiyle raya o kadar uzun süre tutunmuştu ki yatağı küçük taşlar ve çü-

rümüş yapraklarla dolmuştu. Öyle ki dökülmeye yüz tutmuş çürük kereste garip bir eğimle yukarı fırlamıştı. Yol ne kadar eski de olsa tek raylı cinsten olduğu aşikârdı.

Yaşlı bir adamla bir oğlan çocuğu bu geçit boyunca ilerliyordu. Adam çok yaşlı olduğundan yavaş hareket ediyorlardı. Hafif bir inme yüzünden yaşlı adamın hareketleri titrekti ve olanca ağırlığıyla değneğine yükleniyordu. Keçi derisinden, kötü işçilikli bir başlık başını güneşten koruyordu. Başlığın altından, rengi ağarmış, kirlili beyaz bir saç tutamı önüne düşüyordu. Gözlerini büyük bir yapraktan ustalıklarla yapılmış bir siperlik örtüyordu ve yaşlı adam bu siperliğin altından patika üzerinde ilerleyen ayaklarına bakıyordu. Kar beyaz olması gerekirken tıpkı saç gibi açık havada zaman geçirmekten yıpranmış ve kamp yapmaktan kirlenmiş görünen sakalı kocaman, karmakarışık bir kitle hâlinde neredeyse karnına kadar iniyordu. Göğsünü ve omuzlarını keçi derisinden, perişan hâlde bir giysi parçası örtüyordu. Pörsümüş, cılız kol ve bacakları yaşının son derece ilerlemiş olduğunu, uzuvları üzerindeki güneş yanıkları ve yara bereler ise uzun yıllar doğa şartlarına maruz kaldığını gösteriyordu.

Şevkli kaslarını yaşlı adamın ağır ilerleyen adımlarına uydurarak önden giden oğlanın giysisi de tek parçaydı. Ayı derisinden, uçları lime lime bu giysinin ortasındaki bir delikten kafasını geçirmişti. En fazla on iki yaşında gösteriyordu. Bir kulağının üzerine, yeni kesilmiş bir domuz kuyruğu takılmıştı muzipçe. Bir elinde orta boy bir okla bir yay taşıyordu.

Sirtında bir sadak dolusu ok vardı. Bir sıırım ucunda boynunda sallanan kının içinden, bir av bıçağının yıpranmış sapı görünüyordu. Oğlan esmer mi esmerdi ve neredeyse kedi adımlarıyla usulca yürüyordu. Masmavi, aynı zamanda bir çift matkap gibi delici ve keskin gözleri, güneşten yanmış derisiyle derin bir tezat hâlindeydi. Bu gözler ta ruhunun derinliklerine iniyor gibiydi. İlerlerken bir yandan bir şeyleri kokluyor, titreyen burun delikleri beynine dış dünyadan sonsuz mesajlar iletliyordu. Kulakları da çok keskindi ve öyle talimliydi ki kendiliğinden işliyordu. Oğlan bilinçli bir çaba sarf etmeksizin, görünürdeki sessizlik içerisinde en hafif sesleri bile duyuyordu: yaprakları hışırdatan rüzgâr, arıların ve tatarcıkların vızıltısı, kulağına aralıklarla sürüklenen uzaktaki denizin uğultusu, hemen ayağının altındaki yuvasının girişine kesesiyle toprak dolduran bir yer sincabı... Tüm bu sesleri duyuyor, ayırt ediyor ve sınıflandırıyordu.

Oğlan birden gerilerek dikkat kesildi. Ses, görüntü ve koku birleşerek onu aynı anda uyarmıştı. Elini geriye doğru götürerek yaşlı adama dokundu ve ikisi de kıpırdamadan dikildiler. İleride, toprak setin üzerinden bir çatırtı yükseldi ve oğlanın bakışları hareketli çalılıarın üzerine sabitlendi. O esnada aniden büyük bir ayı, bir bozayı ortaya çıkıverdi ve insanları görünce çıkar çıkmaz durdu. Onlardan hoşlanmamıştı ve hırçın hırçın homurdanıyordu. Oğlan sakince okunu yaya yerleştirdi ve kirişi yavaşça çekerek gerdi. Fakat gözlerini ayıdan hiç ayırmıyordu.

İhtiyar yeşil yaprağının altından tehlikeyi görmeye çalışıyor, oğlan kadar sessiz duruyordu. Bu karşılıklı inceleme birkaç saniye devam etti; ardından ayı artan huzursuzluğunu açığa vururken oğlan bir baş işaretiyle yaşlı adama patikadan çekilerek toprak setin aşağısına doğru inmesini işaret etti. Kendisi de geri geri giderek yaşlı adamı takip etti, gergin ve hazır bir şekilde yayı tutmaya devam ediyordu. Toprak setin karşı tarafındaki çalıkların arasından gelen bir çatırtı ayının gittiğini haber verene dek beklediler. Oğlan tekrar patikaya doğru yönelirken sırttı.

“Büyüktü ha, dedecik,” diye kıkırdadı.

Yaşlı adam kafasını salladı.

“Gün geçtikçe irileşiyorlar,” diye sızlandı ince, güven vermeyen bir tizlikle. “Kim derdi ki gün gelecek, insan Cliff House yolunda hayatından endişe edecek. Ben küçük bir çocukken, Edwin, güzel havalarda kadınlı erkekli on binlerce insan küçük bebekleriyle birlikte San Francisco’dan buraya gelirdi. O zamanlar ayı falan yoktu. Cidden. İnsanlar kafesteki ayıları görebilmek için para öderdi, o kadar nadirdiler.”

“Para nedir, dedecik?”

İhtiyar daha cevap veremeden oğlan bir şey anımsayarak elini ayı derisinin altındaki bir keseye zafer edasıyla sokup yıpranmış ve solmuş, gümüş bir dolar çıkardı. Madeni parayı yaklaştırdıncaya yaşlı adamın gözleri ışıldadı.

“Göremiyorum,” diye söylendi. “Bak bakalım tarihini çıkarabilecek misin, Edwin?”

Oğlan güldü.

“Sen harika bir dedeciksin,” diye memnuniyetle haykırdı, “hep sanki küçük işaretlerin bir anlamı varmış gibi yaparsın.”

Oğlan parayı bu kez kendi gözlerine yaklaştırırken yaşlı adam her zamanki hayal kırıklığı ifadesine bürünmüştü.

“2012,” diye bir çığlık koparıp ardından gülünç bir şekilde laflamaya koyuldu. “Ekâbirler Kurulu’nun, Amerika Birleşik Devletleri Başkanlığı’na Beşinci Morgan’ı seçtiği yıl. Kızıl Ölüm 2013’te geldiğine göre, basılan son madeni paralardan biri olmalı. Tanrım! Tanrım! – düşünsene! Altmış yıl öncesinden bahsediyoruz ve o günleri yaşayıp da bugüne kadar hayatta kalan tek kişi benim. Onu nerede buldun, Edwin?”

Yaşlı adama, durgun akıllıların çocukça konuşmalarına gösterilen hoşgörölü bir merakla yaklaşan oğlan çabucak cevap verdi.

“Hoo-Hoo’dan aldım. Geçen bahar San José yakınlarında keçileri güderken bulmuştu. Bunun *para* olduğunu Hoo-Hoo söylemişti. Acıkmadın mı, dedecik?”

İhtiyar değneğini daha sıkı kavrayıp patikada ilerlemeye koyuldu, yaşlı gözleri iştahla parlıyordu.

“Umarım Tavşan Dudak bir iki yengeç bulabilmiştir,” diye mırıldandı. “Yengeçler lezzetlidir, hele hiç dişin kalmamışsa ve yaşlı dedeciklerini seven, dedecikleri için yengeç yakalamaya çalışan torunların varsa muazzam lezzetlidir. Ben çocukken...”

Fakat gördüğü bir şey yüzünden aniden duran Edwin, okunu geçirmiş, yayın kirişini geriyordu. Toprak setteki bir yarığın eşiğinde durmuştu. Çok eski bir künk bu noktada çökmüş, özgürlüğüne kavuşan su akıntısı, toprak dolgu içinden kendine geçit bulmuştu. Karşı tarafta ucu fırlamış bir ray sallanıyordu. Üzerini kaplayan sarmaşıklar arasından pasları görünüyordu. Daha ileride, bir çalının yanına sinmiş bir tavşan, endişeli bir duraksama içerisinde Edwin'e bakıyordu. Tam on beş metre mesafe vardı, buna rağmen ok şimşek gibi fırladı. Vurulan tavşan ani bir korku ve acıyla cıyaklayarak ıstırap içinde çalıdan uzaklaşmaya çabalıyordu. Yarığın dik duvarından aşağıya, sonra diğer tarafından tekrar yukarıya sıçrayan oğlan da kararmış derisi ve havada uçan kürküyle şimşeği andırıyordu. Diri kasları çelik yaylar gibi boşaldıkça zarafet ve beceriyle hareket etmesini sağlıyordu. Otuz metre ileride, birbirine girmiş çalılardan içinde yaralı hayvanı yakaladı, kafasını uygun bir ağaç gövdesine vurarak öldürdü ve taşınması için dedesine verdi.

“Tavşan iyidir, çok iyidir,” dedi ihtiyar titrek bir sesle, “ama iş nefis lezzete geldiği zaman yengeci tercih ederim. Ben çocukken...”

“Neden mantıksız şeylerden bu kadar çok bahsediyorsun?” diyerek ihtiyarın tedirgin gevezeliğine müdahale etti Edwin.

Oğlanın seçtiği sözcükler tam olarak bunlar değildi, uzaktan andırmakla birlikte daha gırtlaktan, sert, az ama

öz ifadelerdi. Konuşması yaşlı adamınkiyle uzak bir benzerlik gösteriyordu ve yaşlı adamın konuşması da bozuk kullanımlarla dolu, yarım yamalak bir İngilizceydi.

“Demek istediğim şu,” diye devam etti Edwin, “yengece neden ‘nefis lezzet’ diyorsun? Yengeç yengeçtir, di’ mi? Kimsenin ona böyle komik adlar taktığını duymadım.”

Yaşlı adam cevap vermeden içini çekti ve ikili sessizlik içinde yoluna devam etti.

Ormandan çıkıp deniz kıyısındaki uçsuz bucaksız kumullara vardıklarında kıyıya vuran dalgaların sesi aniden yükseldi. Kumlu tepeliklerin arasında birkaç keçi geziniyor, collie cinsini andıran kurt görünümlü bir köpeğin yardım ettiği, üzerine hayvan derisi geçirmiş bir oğlan keçileri izliyordu. Dalgaların gürültüsü, sahilden yüz metre mesafedeki sivri kayalıklardan yükselen, kesintisiz bir şekilde ve gırtlaktan gelen bağırta ile feryatlara karışıyordu. Kocaman denizaslanları burada durmuş, kâh güneşte yatıyor kâh birbirleriyle dövüşüyordu. Kayalıkların hemen önünde, vahşi görünümlü üçüncü bir oğlan çocuğunun meşgul olduğu bir ateşten duman yükseliyordu. Oğlanın yanında, keçilere bekçilik eden köpek gibi kurt benzeri birkaç köpek oturuyordu.

Yaşlı adam hızını artırdı, ateşe yaklaşırken hevesle havayı kokluyordu.

Mest olmuş bir hâlde, “Midye!” diye mırıldandı. “Midye! Şu da yengeç, değil mi Hoo-Hoo? Yengeç, değil mi? Bak sen, bu çocuklar yaşlı dedeciklerine iyi bakıyor.”

Edwin'le aynı yaşta olduğu anlaşılan Hoo-Hoo sırttı.

“Hem de istemediğin kadar, dedecik. Dört tane yakaladım.”

Yaşlı adamın sarsak hevesi acınasıydı. Katılmış uzuvlarının izin verdiği ölçüde hızla kuma otururken kömürlerin arasından büyük bir kaya midyesi çıkardı. Midyenin kabukları ısıyla ayrılmış, somon renkli eti iyice pişmişti. Lokmayı titrek bir ivedilikle baş ve işaretparmağı arasında tutarak ağzına götürdü. Fakat çok sıcak olan lokma bir an sonra şiddetle dışarı püskürtüldü. Yaşlı adam acıyla ağzından tükürükler saçıyor, gözlerinden aşağı, yanaklarına yaşlar süzülüyordu.

Oğlanlar gerçek birer vahşiydi; sadece vahşilere özgü, acımasız bir mizah anlayışları vardı. Bu olay onlara inanılmaz derecede komik gelmiş ve kahkahalara boğulmuşlardı. Hoo-Hoo bir aşağı bir yukarı dans ederken Edwin neşe içinde yerde yuvarlanıyordu. Keçili çocuk da eğlenceye katılmak için koşarak gelmişti.

“Soğut şunları, Edwin, soğut şunları,” diye yalvardı yaşlı adam ıstırabının ortasında, gözlerinden hâlâ akan yaşları silmek için hiçbir girişimde bulunmadan. “Hem bir tane de yengeç soğut, Edwin. Dedeciğinin yengeç sevdiğini bilirsin.”

Kömürlerin içinden, kabukları patlayarak açılan ve nemini dışarı salan çok sayıda midyeden müthiş cızırtılar yükseliyordu. Boyu sekiz ila on beş santimetre arasında

değişen büyük kabuklulardı. Oğlanlar midyeleri sopalarla kömürden çıkarıp soğumaları için denizden kıyıya vurmuş büyük bir odun parçasının üzerine bıraktılar.

“Ben çocukken büyüklerimize gülmezdik, onlara saygı duyardık.”

Oğlanlar aldırış etmedi ve dedecik de durup durup şikâyet ve eleştirilerine devam etti. Fakat bu sefer daha dikkatliydi ve ağzını yakmadı. Hepsi ellerinden başka bir şey kullanmadan ve ağızlarından gürültülü sesler çıkarıp dudaklarını şapırdatarak yemeye başlamıştı. Adı Tavşan Dudak olan üçüncü oğlan, ihtiyarın ağzına götürmekte olduğu bir midyenin üzerine fark ettirmeden bir tutam kum döktü ve gıcırtilı tanecikler yaşlı adamın mukoza zarına ve dişetlerine değince yine şamatalı kahkahalar koptu. Kendisine oyun oynandığının farkına varmayan ihtiyar, merhamete gelen Edwin kendisine ağzını çalkalaması için bir su kabağı içerisinde temiz su verene kadar ağzından damlacıklar saçarak tükürmeye devam etti.

“Yengeçler nerede, Hoo-Hoo?” diye buyurdu Edwin. “Dedecik bir şeyler atıştırmaya dünden hazır.”

Kendisine büyük bir yengeç uzatılan dedeciğin gözle-ri yine oburca parladı. Uzatılan yengeç, bacakları ve tüm uzuvlarıyla bir kabuktan ibaretti ve eti onu terk edeli çok olmuştu. Titreyen parmaklarla beklenti içinde kekeleyen yaşlı adam bacaklardan birini kopardı ve içinin bomboş olduğunu gördü.

“Yengeçler, Hoo-Hoo?” diye inledi. “Yengeçler?”

“Dalga geçiyordum, dedecik. Yengeç falan yok! Hiç bulamadım.”

Yaşlı adamın bunaklıktan gelen hayal kırıklığının sebep olduğu, yanaklarından aşağı damlayan gözyaşlarının görüntüsüyle oğlanlar zevkten dört köşe olmuştu. Sonra Hoo-Hoo fark ettirmeden boş kabuğu taze pişmiş bir yengeçle değiştirdi. Çoktan parçalara ayrılmış yengecin kırılmış bacaklarından beyaz etin lezzetli buharı küçük bir bulut hâlinde yayıldı. Bu kokuyla burun delikleri cezbolan yaşlı adam şaşkınlık içinde önüne baktı.

Ruh hâlinin sevince dönüşü ani olmuştu. Yemeye başlarken kokuyu içine çekerek mırıldanıp bir şeyler geveliyor, neredeyse zevkten inliyordu. Alışıldık bir manzara olduğundan oğlanlar pek aldırış etmiyordu. Yaşlı adamın ara sıra çıkardığı nidalara ve kendilerine hiçbir şey ifade etmeyen konuşmalarına da dikkat etmiyorlardı. Örneğin dudaklarını şapırdatıp dişetlerini birbirine sürterek şöyle mırıldanırdı: “Mayonez! Düşün bir – mayonez! Son yapılışının üzerinden altmış yıl geçti! Tam iki kuşak ve bir daha kokusu bile duyulmadı! Vay be, o zamanlar tüm restoranlarda yengecin yanında mayonez gelirdi.”

Daha fazla yiyemeyecek hâle gelince yaşlı adam içini çekerek ellerini çıplak bacaklarına sildi ve denizi seyre daldı. Midesi dolunca anıları canlanmaya başlamıştı.

“Düşünüyorum da! Bu sahili güzel bir pazar günü, erkekler, kadınlar ve çocuklarla capcanlı görmüşlüğüm var. Hem onları yiyecek ayılar da yoktu. Şu falezin hemen

üzerinde canın ne isterse yiyebileceğin, büyük bir restoran vardı. O zamanlar San Francisco’da dört milyon insan yaşıyordu. Şimdiyse koskoca şehirde ve vilayette hepsini toplasan kırk etmez. Denizin açıklarında ise gemiler olurdu, Golden Gate Köprüsü’ne giden veya oradan dönen gemiler her zaman görülürdü. Havadaysa hava gemileri vardı – zeplinler ve uçan makineler. Saatte üç yüz kilometre hızla gidebilirlerdi. New York & San Francisco Limited şirketiyle olan posta sözleşmeleri hiç yoksa bunu gerektirirdi. Bir herif vardı, Fransız, adını unuttum; beş yüz kilometreye çıkmayı başarmıştı. Ama riskli işti, tutucu kimseler için fazla riskli. Fakat adam doğru yoldaydı ve Büyük Veba olmasaydı başarılı da olurdu. Ben çocukken, ilk uçakların çıkışını hatırlayan adamlar yaşardı, bense sonuncularını görece kadar yaşadım, hem de bu altmış yıl önceydi.”

Çenebazlığına çoktan alışmış ve bunun da ötesinde, kelime hazneleri yaşlı adamın kullandığı kelimelerin büyük bir kısmından yoksun olan oğlanların aldırış etmediği ihtiyar gevezeliğini sürdürüyordu. Bu başıboş, kendi kendine konuşmaları sırasında İngilizcesinin yapı ve seçtiği sözcükler bakımından düzeldiği fark edilirdi. Fakat doğrudan oğlanlara konuşurken ziyadesiyle kaba saba bir biçime bürünür ve basitleşirdi.

“Fakat o zamanlar pek yengeç bulunmazdı,” diye sayıklamalarına devam ediyordu yaşlı adam. “Çok fazla avlanmaktan tükenmişlerdi, öyle de harika bir lezzetti ki. Av sezonu yalnız bir ay sürerdi. Şimdiyse yıl boyu yengeç bu-

labilirsin. Düşünsene – istediğin kadar yengeç yakalamak, dilediğin zaman, denizin Cliff House sahiline vuran dalgalarında!”

Bu sırada keçiler arasındaki ani bir kargaşa oğlanların ayağa fırlamasına sebep olmuştu. Ateşin etrafındaki köpekler hırlayarak keçileri koruyan arkadaşlarına doğru koşuştular, o sırada keçiler de panik içinde, koruyucuları olan insanlara doğru kaçışıyordu. Yarım düzine ince ve gri figür, yüzleri tüylerini kabartmış köpeklere dönük, kum tepcikleri etrafında süzülerek hareket ediyordu. Edwin’in attığı ok yetişmemişti. Fakat Tavşan Dudak’ın, Davut’un Golyat’a karşı savaşırken taşıdığına benzer bir sapanla fırlattığı taş havada hızla ıslık çalarak uçtu. Kurtların tam ortasına düşerek okaliptüs ormanının karanlık derinliklerine doğru çil yavrusu gibi dağılmalarına sebep oldu.

Oğlanlar gülererek kuma geri uzanırken dedecik hantal hantal iç çekti. Çok fazla yemişti ve elleri şiş göbeğinin üzerinde birleşmiş, parmakları kenetlenmiş hâlde gevezeliklerine kaldığı yerden devam etti.

“Geçici düzen sabun köpüğü gibi uçup gider,” diye, alıntı olduğu besbelli bir şeyler mırıldandı. “İşte o kadar – köpük gibi, uçucu. İnsanlığın gezegendeki tüm uğraşları, köpükten ibaretti. İşe yarar hayvanları evcilleştirdi, vahşi olanları yok etti ve topraklarını yabani bitki örtüsünden temizledi. Sonra da göçtü gitti ve ilkel yaşam sel olup geri geldi, insanın yapıtlarını sildi süpürdü; tarlalarını otlarla ormanlar bürüdü, sürülerini yırtıcılar talan etti, şimdiyse

Cliff House sahilinde kurtlar var.” Bu düşünce yaşlı adamı dehşete düşürdü. “Dört milyon insanın kendini eğlediği yerde bugün kurtlar geziniyor ve kasıklarımızın vahşi dölü, sivri dişli yağmacılara karşı tarih öncesi silahlarla kendini savunuyor. Düşünsene! Ve tüm bunlar Kızıl Veba yüzünden...”

Bu sıfat Tavşan Dudak’ın kulağından kaçmamıştı.

“Hep bunu söylüyor,” dedi Edwin’e. “Kızıl da ne?”

“Akçaağaçların kızılı sarsabilir beni, geçip giden borazanların çılgılığı gibi,”* diye alıntı yaptı yaşlı adam.

“Kırmızı demek,” diye yanıtladı Edwin. “Sen Şoför Kabilesi’nden geldiğin için ne demek olduğunu bilmiyorsun. Onlar hiçbir zaman hiçbir şey bilmemişlerdir, hem de hiçbiri. Kızıl, kırmızıdır – ben biliyorum.”

“Kırmızı, kırmızıdır, di’ mi?” diye homurdandı Tavşan Dudak. “Havalara girip kızıl demek de neyin nesi?”

“Dedecik, sen ne diye sürekli kimsenin bilmediği şeyler söyleyip duruyorsun?” diye sordu. “Kızıl diye bi’ şey yok ama kırmızı, kırmızıdır. O zaman neden kırmızı demiyorsun?”

“Kırmızı doğru sözcük değil,” diye yanıt geldi. “Veba kızıldı. Tüm yüz ve vücut bir saat içinde kızıla dönerdi. Bilmez miyim? Yeterince görmedim mi? Ve sana kızıldı diyorum çünkü... çünkü *kızıldı* işte. Bunun başka bir adı yok.”

“Kırmızı benim işimi görüyor,” diye mırıldandı Tavşan

---

* 1861-1929 yılları arasında yaşamış Kanadalı şair William Bliss Carman’ın “A Vagabond Song” şiirinden. -çn

Dudak inatla. “Babam kırmızıya kırmızı der, hem babam bilir. O, herkesin Kırmızı Ölüm’den öldüğünü söylüyor.”

“Baban sıradan bir adamın soyundan gelen, sıradan bir adam,” diye hararetle mukabele etti dedecik. “Şoförler’in geçmişini bilmez miyim? Dedeciğiniz de bir şoför, bir hizmetkârdı, hem de eğitimsizdi. Başka insanlar için çalışırdı. Fakat büyükanneniz soylu kadındı, ne var ki çocuklar ona çekmedi. Temescal Gölü’nde balık avlarken onlarla ilk karşılaştığım zamanı hatırlamaz mıyım?”

“Eğitim nedir?” diye sordu Edwin.

“Kırmızıya kızıl demektir,” diye alayla gülümseyip dedeciğe saldırısına geri döndü Tavşan Dudak. “Babam bana anlatmıştı, o da nalları dikmeden evvel kendi babasından duymuş, karın Santa Rosalıymış ve kesin önemsiz biriymiş. Kırmızı Ölüm’den önce *komilik* yaptığını söyledi, *komi* nedir bilmiyorum ya. Sen söylesene, Edwin.”

Fakat Edwin bilgisizliğinin işareti olarak kafasını salladı.

“Bu doğru, garsondu,” diyerek onayladı dedecik. “Ama iyi bir kadındı ve senin annen de onun kızıydı. Vebadan sonraki günlerde çok az kadın kalmıştı. Babanın dediği gibi bir *komi* olsa bile, bulabildiğim tek eş oydu. Fakat atalarımız hakkında bu şekilde konuşmak hoş değil.”

“Babam, ilk Şoför’ün karısının bir *hanumefendi* olduğunu söylüyor..”

“*Hanumefendi* nedir?” diye buyurdu Hoo-Hoo.

“Şoförler’in kadınlarına *hanumefendi* denir,” diye çabucak cevap verdi Tavşan Dudak.

“İlk Şoför’ün adı Bill’di, daha önce dediğim gibi, sıradan bir adamdı,” diye izah etti yaşlı adam, “fakat karısı bir hanımefendiydi, harika bir hanımefendi. Kızıl Ölüm’den önce Van Worden’in karısıydı. Worden, Sanayi Ekâbirleri Kurulu’nun başkanı ve Amerika’yı yöneten bir düzine adamdan biriydi. Bir milyar sekiz yüz milyon dolarlık serveti vardı – cebindeki madeni paralar gibi, Edwin. Ve sonra Kızıl Ölüm geldi, Worden’in karısı Bill’in, ilk Şoför’ün karısı oldu. Bill kadını döverdi de. Kendi gözlerimle gördüm.”

Karınüstü uzanmış, ayak parmaklarıyla amaçsızca kumu kazmakta olan Hoo-Hoo bir feryat kopararak önce ayak parmağının tırnağını, sonra da kazmış olduğu küçük çukuru inceledi. Diğer iki oğlan da ona katıldı ve elleriyle kumu hızlı hızlı kazarak sonunda üç iskelete ulaştılar. İki yetişkin iskeletiydi, üçüncüsü ise biraz büyümüş bir çocuğa aitti. Yaşlı adam yerden kalkmadan ileri doğru uzanarak buluntuyu görmeye çalıştı.

“Veba kurbanları,” diye bildirdi. “Son zamanlar her yerde böyle öldüler. Bu bir aile olmalı, salgından kaçarken burada, Cliff House sahilinde telef olmuşlar. Bunlar – ne yapıyorsun, Edwin?”

Bu soru, Edwin’in av bıçağının tersiyle vurarak kafataslarından birinin çene kemiklerinden dişleri dökmeye başlaması üzerine ani bir rahatsızlıkla sorulmuştu.

“Bunları ipe dizecem,” diye karşılık geldi.

Üç oğlan şimdi tamamen bu işle meşguldü ve vurup

kırma işi öyle bir hâl almıştı ki dedeciğin gevezeliği fark edilmez olmuştu.

“Siz gerçek vahşilersiniz. İnsan dişi takma âdeti başladı bile. Başka bir nesilde olsa burun ve kulaklarınızı delip kemik ve kabuktan yapılmış süsler takardınız. Biliyorum. İnsan ırkı uygarlığa doğru kanlı tırmanışına yeniden başlamadan evvel ilkel gecenin derinliklerine batmaya mahkûm. Sayımız artıp yer kalmadığını hissettiğimizde birbirimizi öldürmeye başlayacağız. O zaman da sanırım belinize tutam tutam insan saçı takarsınız – baksana, Edwin, torunlarımın en naziği olan sen bile şu rezil domuz kuyruğunu takıyorsun. At onu, Edwin, evladım, at onu.”

“Yaşlı bunak da amma gevezelik etti,” dedi Tavşan Duddak tüm dişler söküldüğünde ganimeti eşit bölüşme çabasına girişirken.

Hareketlerinde çok hızlı ve atikteler; konuşmaları ise, yeğ tutulan dişlerin paylaşımı üzerine yapılan ateşli tartışma anlarında gerçek bir laf kalabalığına dönüşüyordu. Bir dilden ziyade sayıklamaya benzeyen tek heceli sözcükler ve kısa, saçma sapan cümlelerle konuşuyorlardı. Buna rağmen içerisinde gramatik bir yapının ipuçları fark ediliyor ve üstün bir kültüre ait fiil çekimlerinin izleri görülüyordu. Dedeciğin bile konuşması öyle bozuktu ki buraya kelimesi kelimesine yazılacak olsa okura neredeyse hiçbir anlam ifade etmezdi. Ne var ki bu, oğlanlarla konuştuğu zaman böyleydi.

Kendi kendine gevezeliğe kapıldığında ise kullandığı

dil yavaş yavaş arınarak katıksız bir İngilizceye dönüşürdü. Cümleler uzar ve konuşma kürsüsündeki gibi bir ritim ve rahatlıkla telaffuz edilirdi.

“Bize Kırmızı Ölüm’ü anlat, dedecik,” diye buyurdu Tavşan Dudak diş işi başarıyla nihayete erdiğinde.

“Kızıl Ölüm,” diye düzeltti Edwin.

“Hem bizimle konuşurken o komik ağzı kullanma,” diye devam etti Tavşan Dudak. “Anlaşılır konuş, dedecik, Santa Rosalıların konuştuğu gibi. Diğer Santa Rosalılar senin gibi konuşmuyor.”